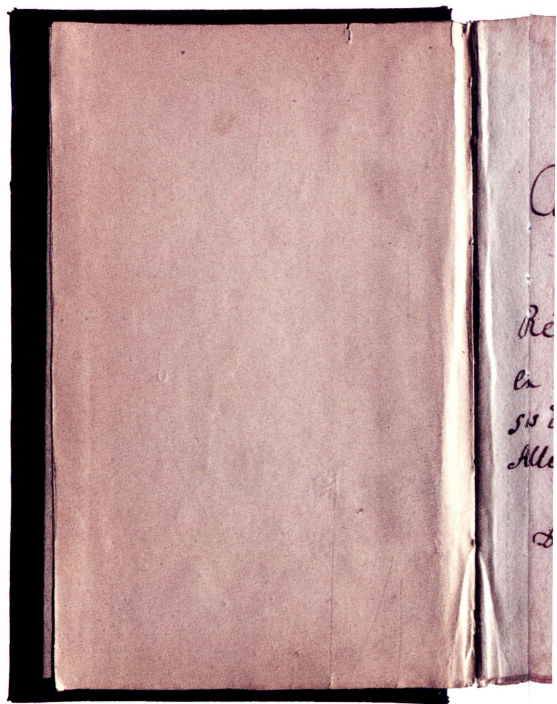

14

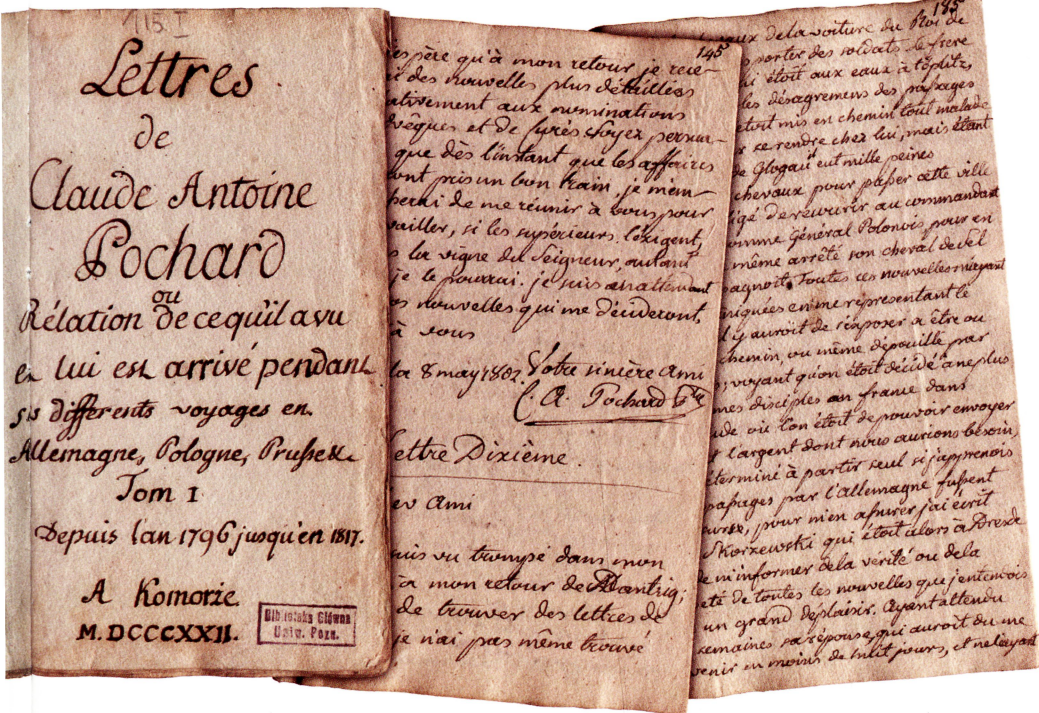
Katalog biblioteki Mycielskich z Kobylepola (1887)

Zbiory podworskie

Wśród rękopisów Biblioteki Uniwersyteckiej ważne miejsce zajmują manuskrypty pochodzące z bibliotek i archiwów wielkopolskich rodzin ziemiańskich, przejęte w ramach powojennej akcji zabezpieczania ocalałych księgozbiorów. Tą drogą trafiły do Biblioteki fragmenty księgozbiorów i archiwaliów Skórczewskich z Czerniejewa-Radomic i Lubostronia, Mielżyńskich z Pawłowic i Chobienic, Mycielskich z Kobylepola ¹⁴, Kościelskich z Miłosławia i Żółtowskich z Niechanowa, ponadto fragmenty archiwów rodowych m.in. Radolińskich z Jarocina i Trąmpczyńskich z Dębłowa k. Gniezna.

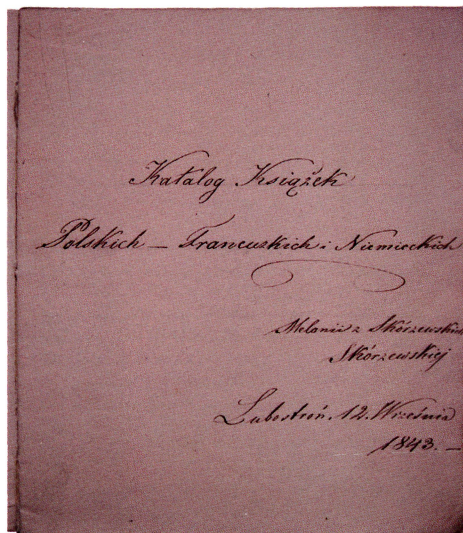
Najliczniej reprezentowane są w tym zbiorze rękopisy z księgozbiorów Skórczewskich. Z bogatej biblioteki ordynackiej w Czerniejewie-Radomicach pochodzi 11 zachowanych manuskryptów z XVII-XIX wieku. Interesu-

15

Claude Antoine
 Pochard: *Lettres*
 de... (1822)

jący materiał badawczy przedstawiają rękopiśmienne diariusze i wspomnienia, wśród nich relacje z podróży po Europie i pobytu w Polsce księdza Claude'a Antoine'a Pocharda [15](#), gubernera Skórczewskich w latach 1792-1833. Również rękopisy pochodzące z biblioteki rodowej Skórczewskich w Lubostroniu tworzą zbiór, w którym obok odpisu Bogurodzicy z 1543 roku występują dzieła z zakresu historii starożytnej, historii Polski i Francji, XVIII-wieczne „Exercitia spiritualia”, a także poradnik domowy z przepisami lekarskimi i gospodarczymi spisany w języku polskim, francuskim i niemieckim. W zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej znajduje się także siedem inwentarzy lubostrońskiej biblioteki, w tym katalog książek Melanii Skórczewskiej z 1843 roku [16](#).

16

Katalog biblioteki
 Melanii Skórczew-
 skiej z Lubostro-
 nia (1843)

17

Dux ad caelum
securus... (1758)

18

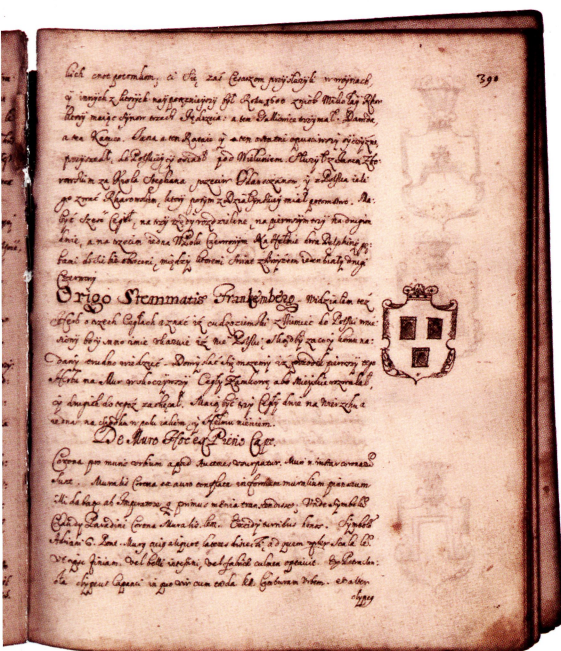
Orator Polonus
(1646)

Drugi największy zbiór rękopisów podworskich pochodzi z księgozbioru Mielżyńskich z Pawłowic oraz z archiwów rodzinnych Mielżyńskich z Pawłowic i Chobienic. Wśród manuskryptów pawłowickich zachowały się XVIII-wieczne modlitewniki wykonane dla Andrzeja Mielżyńskiego ¹⁷ starosty kcyńskiego i jego syna Maksymiliana, herbarze ¹⁸ oraz rękopiśmienne varia (głównie francuskie) z XVIII-XIX wieku. Szczególną wartość przedstawiają fragmenty rodzinnych archiwów - dokumenty prawno-majątkowe i korespondencja z XVIII-XIX w., wśród nich „Regestra Jego Mości Pana Krystowa Mielżyńskiego starosty kcyńskiego”, zawierające wykaz dochodów i notatki gospodarcze z lat 1698-1722, dotyczące Pawłowic, Rąbina i innych wsi należących do Krzysztofa Mielżyńskiego ¹⁹. Z archiwaliów chobienickich

wymienić należy papiery Macieja Mielżyńskiego, w których znajdują się dokumenty po Karolu Marcinkowskim, m.in. egzekucja testamentu, wyciągi z ksiąg metrykalnych rodziny Marcinkowskich, korespondencja z Edmundem Taczanowskim.

Po 1945 roku do Biblioteki Uniwersyteckiej trafiły także fragmenty księgozbiorów i archiwów rodowych z majątków poniemieckich, nie tylko z terenu Wielkopolski. W zbiorze rękopisów znalazły się manuskrypty rodziny von Massenbach z Białokoszy (m.in. katalog biblioteki z 1888 roku), hrabiów Stolberg-Wernigerode z Borzęciczek k. Krotoszyna, Maltzanów z Milicza (fragment kolekcji rękopisów muzycznych kapeli dworskiej) oraz barona Joachima von Loesch z Jabłonnej k. Rydzyny.

Począwszy od lat 50. XX wieku zbiór archi-

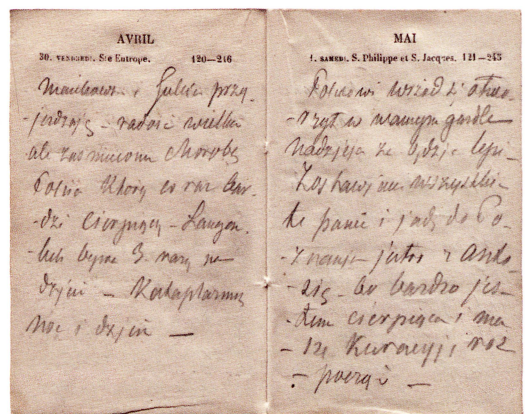
19

Regestra Jego Mości
Pana Krystowa
Mielżyńskiego...
(1698-1722)

waliów ziemiańskich powiększał się o kolejne - zakupione bądź otrzymane w darze - nabytki: część archiwum rodowego Czartoryskich z Siedlca, Rokosowa i Sarbinowa, Dąbrowskich, Mańkowskich, Chłapowskich i Turnów z Objezierza, Morawskich z Oporowa, Stablewskich z Antoninka i Zalesia, a także Odrowąż-Pieniżków, Rościszewskich i innych.

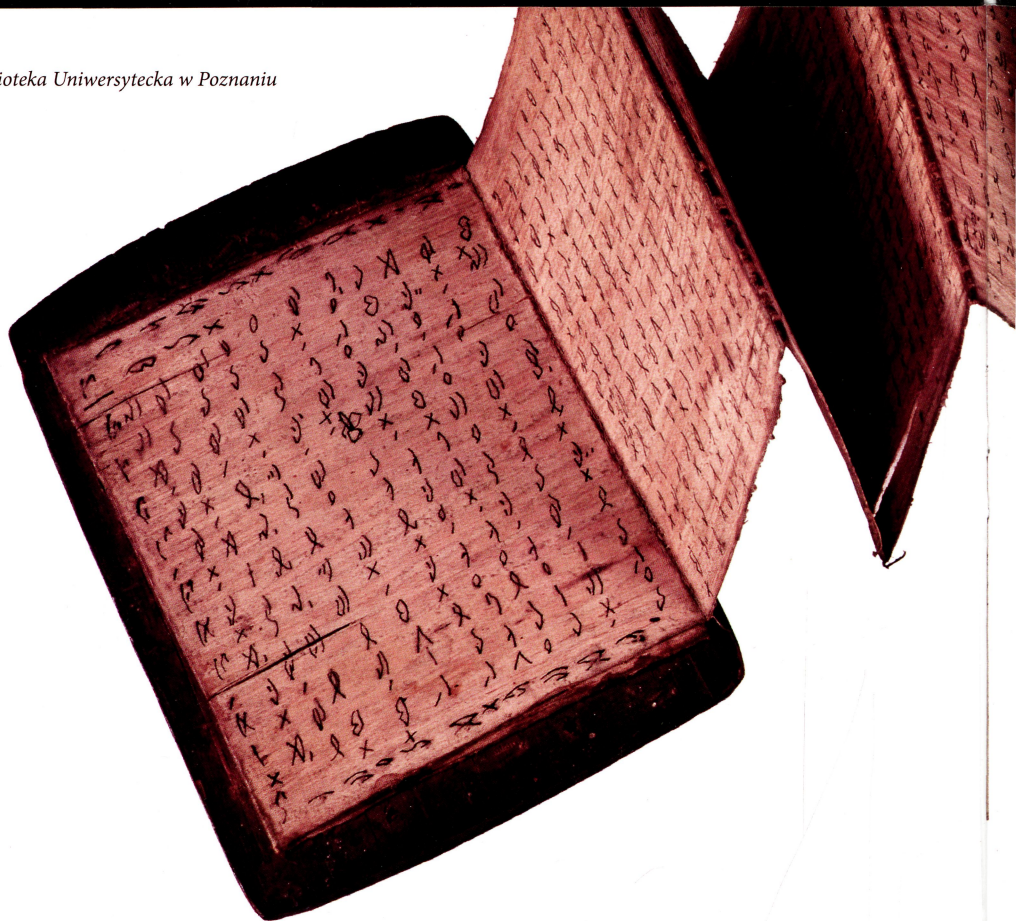
Archiwalia podworskie kryją wiele interesujących materiałów źródłowych dokumentujących życie polskiej szlachty i arystokracji w XVIII-XX wieku. Wśród nich znajduje się m.in. korespondencja rodzinna Bogustawy z Dąbrowskich Mańkowskiej (1814-1901), córki generała Jana Henryka Dąbrowskiego, pisarki i działaczki niepodległościowej, która po przekazaniu gospodarstwa w wielkopolskich Rudkach synowi Napoleonowi osiadła w Poznaniu, gdzie poświęciła się pisarstwu

20

20

Notatnik z podróży
Bogustawy z Dąbrowskich
Mańkowskiej (1869)

21

Rękopis plemienia
Batak z Sumatry

Rękopiśmienne varia

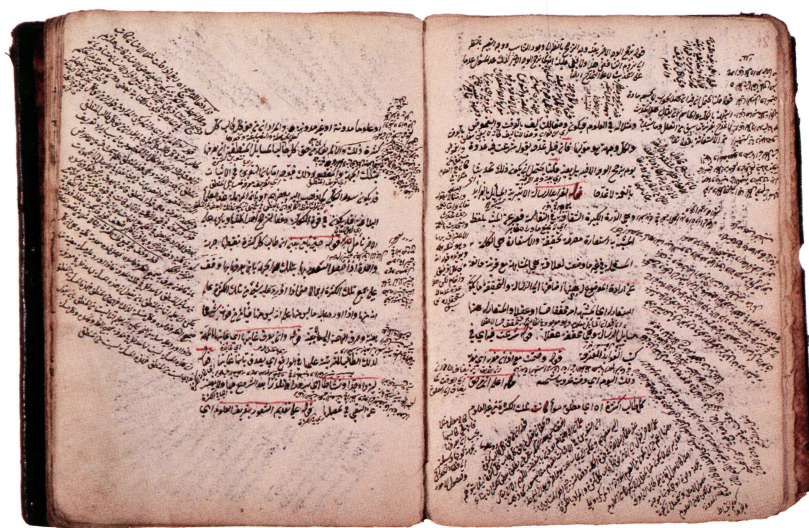
Zawiłe losy wielu rękopisów pochodzących z bibliotek skonfiskowanych w czasie okupacji przez hitlerowców, a po wojnie zabezpieczonych przez Bibliotekę Uniwersytecką, uniemożliwiły w wielu przypadkach ustalenie ich proveniencji, a także bliższą identyfikację. Część z nich składa się na zbiór unikalnych ciekawostek. Do tego rodzaju zabytków należy rękopis plemienia Batak z Sumatry sporządzony na korze i oprawiony w deszczułki [21](#). Pismo, czas powstania, treść i sakralny (?) charakter manuskryptu nie zostały dotąd jednoznacznie zidentyfikowane i potwierdzone.

Do tej samej kategorii zaliczyć należy filozoficzny traktat z zakresu logiki spisany w języku arabskim na początku XIX wieku

[22](#).

Rękopisy masonskie zostały wydzielone – jako osobna kategoria – z całego zbioru literatury wolnomularskiej. Znajdują się wśród nich rozmaite dokumenty, listy i rejestry, takie jak bogato zdobiony egzemplarz „Matrikel der St. Johannis Loge zu den drei Lichtern / Minerva zu den drei Lichtern” – księgi wpisów Loży św. Jana w Kwerfurcie z lat 1877-1928 [23](#).

„Listy Maryni” [24](#) to oryginalny podręcznik pisania listów z końca XIX wieku, jak głosi wpis na ostatniej karcie książeczki: „Pamiętka z przedostatniej klasy Maryi Romoskiej Praga Sacré-Coeur 1884 r.”. Zawiera szczegółowe wskazówki dotyczące treści listów, formy korespondencji, a nawet materiału pisarskiego.

22

Arabski traktat filozoficzny (pocz. XIX w.)

Handl. Nr.	Sammlung von Zettelwesen	Geilage in einfacher Schrift	Werk mit Stempel
115	Kamprecht, Andrei L. J. P. C. C.		
116	Castellano, Juan L. J. P. C. C.		
117	Großler, Wenzel S. J. P. C. C.		
118	Schönfeld, Johann S. J. P. C. C.		
119	Hochheim, W. S. J. P. C. C.		

23

Księga wpisów Łoży św. Jana w Kwerfurcie (1877-1928)

24

Podręcznik pisania listów (XIX w.)